

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

จังหวัดจันทบุรีมีแหล่งธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ของท้องถิ่นเป็นจำนวนมากที่สำคัญคือ แหล่งธรรมชาติประเภทน้ำตก ภูเขา ชายหาด ป่าชายเลน เกาะ แหล่งน้ำ ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทรัพยากรแหล่งน้ำตกเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่มีความอ่อนไหวและง่ายต่อการถูกทำลายทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ที่ตั้งใจและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หากแหล่งธรรมชาติเหล่านี้ถูกทำลายหรือได้รับความเสียหายจะไม่สามารถที่จะฟื้นคืนกลับมาได้เช่นเดิม โดยเฉพาะแหล่งธรรมชาติประเภทน้ำตกซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่นของจังหวัดจันทบุรีที่อำนวยความสะดวกให้กับชุมชนในพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนการเป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์และการนันทนาการให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2550 ถึง ปี 2560 ประชากรของจังหวัดจันทบุรีและประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตลอดจนนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวจากภาครัฐ ซึ่งในปี 2560 และ 2561 ยังคงเน้นการท่องเที่ยวภายในประเทศด้วยการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติควบคู่กับ ประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นของประเทศไทยใต้การรณรงค์ “ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋สไตล์ลึกซึ้ง” การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจและการบริการต่าง ๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ได้แก่ ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร และกิจกรรมนันทนาการรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบโจทย์ให้กับผู้บริโภคในสังคมยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวสะท้อนถึงความไม่สมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวนับตั้งแต่การจัดโครงการ Amazing Thailand เป็นต้นมา

อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิซมกุฎ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลั่ว เป็นอุทยานแห่งชาติที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดจันทบุรีที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติเป็นทั้งแหล่งรวบรวมของพันธุ์กรรมพืชและความหลากหลายของสิ่งมีชีวิต แต่เอกลักษณ์และจุดเด่นของอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรีที่สามารถสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว คือ น้ำตก โดยเฉพาะน้ำตกพลั่วถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากประชาชนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาคิซมกุฎยังมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมประเพณีนมัสการพระพุทธบาทเขาคิซมกุฎประมาณ 1,180,090 คนต่อปี (สำนักงานอุทยานแห่งชาติเขาคิซมกุฎ, 2558 : หน้า 5) ผลกระทบจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีปริมาณสูงในเขตอุทยานแห่งชาติอาจรบกวนสมดุลของระบบนิเวศและคุณภาพสิ่งแวดล้อมในอุทยานให้มีความเสื่อมโทรมลง

การพัฒนาแหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นสถานที่ท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณค่าการใช้ประโยชน์และสร้างผลกระทบด้านมลพิษทางน้ำ ดังนั้น กรมควบคุมพิษได้ดำเนินการออกแบบและพัฒนาดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำ (Water Quality Index: WQI) โดยใช้ตัวบ่งชี้คุณภาพน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นกรด - ด่าง (pH) ปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ บีโอดีและปริมาณฟอสเฟตละลายน้ำ เป็นต้น ดัชนีชี้วัดคุณภาพน้ำดังกล่าวสามารถบ่งชี้คุณภาพของแหล่งน้ำเพื่อช่วยในการบริหารจัดการศักยภาพของแหล่งน้ำให้สามารถรองรับการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ สุนันทา เลาวัญศิริ (2556 : หน้า 147) ชี้ให้เห็นว่าปริมาณออกซิเจนละลายน้ำและบีโอดีสามารถนำมาใช้พิจารณาความสามารถในการฟอกตัวของแหล่งน้ำโดยเฉพาะผลกระทบจากการปนเปื้อนสารอินทรีย์ ดังนั้น การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญเพื่อพิสูจน์ทราบถึงปัญหาและหามาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การศึกษาครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการฟอกตัวของน้ำตกซึ่งถือเป็นขบวนการฟื้นฟูตัวเองตามธรรมชาติของระบบนิเวศแหล่งน้ำและเป็นการรักษาสมดุลทางสิ่งแวดล้อมหลังจากการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาการฟอกตัวของน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพน้ำตกกับการฟอกตัวของน้ำในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรีและจำนวนนักท่องเที่ยว

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบข้อมูลการฟอกตัวของน้ำเพื่อใช้ในการวางแผนปรับปรุงและฟื้นฟูคุณภาพน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว
2. ทราบการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำตกเพื่อใช้เป็นข้อมูลเฝ้าระวังคุณภาพน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว
3. ทราบความสัมพันธ์ระหว่างการฟอกตัวของน้ำกับคุณภาพน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว
4. ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณนักท่องเที่ยวและการเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำตกเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนรองรับนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้ว
5. การนำข้อมูลไปใช้เพื่อบริหารจัดการนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิชฌกูฏ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลิ้วให้สอดคล้องกับขีดจำกัดการรองรับของระบบนิเวศแหล่งน้ำตก ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงคุณภาพน้ำตกให้เป็นไปตามธรรมชาติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การเก็บตัวอย่างน้ำจากน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสิบห้าชั้น อุทยานแห่งชาติเขาคิซมภูฏ และอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลีว จำนวน 2 ครั้ง คือ ในฤดูแล้งและฤดูฝน (Dry and wet season) การเก็บตัวอย่างน้ำจะทำการเก็บในบริเวณน้ำตกที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของแต่ละอุทยานแห่งชาติ คือ บริเวณน้ำตกเขาสิบห้าชั้น น้ำตกกระทิง และ น้ำตกพลีว ตามลำดับ โดยกำหนดสถานีเก็บตัวอย่างน้ำบริเวณน้ำตกของแต่ละอุทยาน ๆ ละ 4 สถานี ตามขอบเขตการพอกตัวของน้ำ คือ เขตที่มีการสลายตัว เขตที่มีการเน่าเสีย เขตพื้นตัว และเขตที่มีสภาพปกติ ในแต่ละสถานีจะทำเก็บตัวอย่างน้ำจำนวน 3 ซ้ำ
2. ขั้นตอนการวิเคราะห์คุณภาพน้ำจำนวน 8 พารามิเตอร์ ได้แก่ อุณหภูมิ พีเอช ค่าการนำไฟฟ้า ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำ ค่าความขุ่น ปริมาณออกซิเจนที่ละลายน้ำ บีโอดีและฟอสเฟต
3. การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างคุณภาพน้ำตกและการพอกตัวของน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรี
4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพน้ำตกในเขตอุทยานแห่งชาติของจังหวัดจันทบุรีกับปริมาณนักท่องเที่ยวโดยใช้เครื่องมือและเทคนิคทางสถิติ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี